

spurnarkassin

Fyrstu spurningarnir til spurnarkassan eru komnir, og verða nakrir av teimum svaraðir í blaðnum í dag. Vit skulu gera vart við, at allir spurningar sum koma til henda teigin verða viðgjørdir undir tøgnskyldu.

Sigvald Kristiansen, lækni

Marjun Sigurðsdóttir, sosialráðgevi

Jógvan Páll Lassen, sakførari

Eyðun Joensen, sálarfrøðingur

Eta skarn og drekka land

Dagblaðið hevði nú um dagarnar samroðu við rumenskan prædikumann Richard Wurmbrand, ið hevur sitið í fangatyppi har. Í hesum fangatyppi sigur Wurmbrand, at teir vórðu noyddir at eta sitt egna skarn og drekka sitt egna land. — Tað kundi verið áhugavert at fingið at víta, um ein ikki verður sjúk av sliikum, ella um tað í heila tikið er møgult at liva av sliikum?

Forvitin

Læknin svarar

Í smáum nøgdum nýtast hvørki skarn ella land at geva nakra beinleiðis sjúku. Smá børn kunna koyra skarn í munin, uttan at tað ávirkar heilsuna og onkur man hava drukkiað land, uttan at fáa mein av tí. Tá fangar verða noyddir at svelgja skarn og land — og her kann bert vera talan um smáar nøgdir — so er tað ikki fyrri at gera teir beinleiðis sjúkar av hesum, men heldur fyrri at vísa, hvussu lágt teir — fangarnir — verða mettir sum menniskju av teimum myndugleikum, teir sita fastir hjá. Í sliikum fangatypum eru tey saniteru viðurskipti oftast vánalig, smittsamar sjúkur fara tí lætt at ganga og kunna tí eisini lættari vera áfordar ein fanga, um hann verður noyddur til tað, sum nevnt er í spurninginum.

Viðvíkjandi tí seinna spurninginum kann sigast, at ikki bert til at liva av hesum «produktum». Víst er meginparturin av landinum vatn, men tey fáu prosentini av fæstum evni í landinum virka eitrandi uppá organismuna, og tí kann land ikki brúkast at slökkja tosta við. Størri parturin av skarninum er eisini vatn, og restin hevur so lítið innihald av kaloriugevandi evnum, at tað ongan týðning hevur fyrri at upphalda livinum.

Sigvald Kristiansen

Undirlutakensla

Kunna tygum siga mær, um tað finst nakað medisín ella nøkur viðgerð, sum kann hjálpa einum til at fáa tað nóg gott við ein sjálvan, tá ið ein hevur kenslu av at vera undirlegin og ikki verður javnmettur við síni medmenniskju?

Ein nógv einsamallur!

Læknin svarar

Hendan kenslan av ikki at rokka til ella halda seg sjálvan ikki vera mettan javnt við onnur, tað er ivaleyst nakað, sum vit øll kenna til, meira og minni, til ymiskar tíðir. Hetta nýtist ikki at vera nakað sálarligt brek uttan so, at henda kenslan verður so sterk, at hon setir okkum uttanfyri alt vanligt samband við okkara medmenniskju, soleiðis at vit koma at kenna okkum púra einsamøll. Um so er, so finst medisín fyrri sálarligt fyrbrigdi, sum helst má viðgerast hjá einum serlækna í sálarfrøði.

Í lættari foru er ikki neyðugt at taka nakað medisín. Ofta verður tikið til nertablettir ella alkohól, tá okkurt er áfátt, men hetta verður fráfrátt av flestu læknum av vandanum fyrri misbrúki og ovurnýtslu.

Viðgerð annars. Ja, hvi ikki seta seg niður og hugsa sína støðu gjølla ígjøgnum og spyrja seg sjálvan: hvat bagir? Eru ytri umstøður, sum kunna gera sitt til, at eg havi hesa undirlutakenslu, sum væl kann hugsast, so er at bota um hetta. Ella er tað ófriður í sinninum, sum ger, at eg ikki havi tað nóg gott við meg sjálvan, sum eisini væl kann hugsast, so eru bestu ráðini at taka eina álvarsama samtalu við eitt álitisfólk, til dømis prestin, og tað vil eg ráða tær til at gera. Samtala við onnur menniskju, sum duga at skilja, hvat bagir, hevur staðið sína roynd og verið mongum til hjálpar í sálarligum krepputíðum.

Sigvald Kristiansen

Háldvagsarbeiði

Er tað møgult at fáa aðra almenna hjálparveiting enn lægstu invalidepensiún um mánaðin, tá ið ein sum ikki er fult arbeiðsføtur, hevur háldvagsarbeiði?

Ein í figgarligari kreppu

Socialráðgevarin svarar

Eg skilji spurningin soleiðis, at arbeiðsførið tygara er skert niður í helvt, og at tað er tí tygum bert kunnu hava háldvagsarbeiði.

Um so er, hava tygum, eftir lógini, bert rætt til lægstu avlamspensión. Tygum kunnu altíð taka spurningin upaftur, um tygum møguliga hava rætt til hægri avlamspensión. Umsókn skal skrivast av nýggjum. Umsóknarbræð fáa tygum á kommunuskrivstovu. Tá ið tygum hava skrivað umsóknina, og sjúkrakassin hevur áteknað hana, verður hon latin kommunuskrivstovu aftur.

Síðani skulu tygum til lækna, og hann skal skriva læknaváttan. Tað er læknans meining saman við upplýsingunum í umsóknini, bæði tygara og teir frá kommununi, sum Færøernes Ulykkesforsikringsråd leggur til grund fyrri síni avgerð.

Av teimum upplýsingum, sum tygum geva, dugi eg ikki at finna fram til aðra almenna hjálparveiting.

Iskoytishjálpið eftir forsgarlógini, kann veitast saman við lægstu avlamspensión, um eingin arbeiðsintøka er. Kundi tað hugsast, at tygum høvdu havt gagn av at komið undir revalidering, soleiðis at tygum kundu skúlast ella umskúlast til eitthvørt starv, sum tygum kunnu megna, hóast tygum eru brekaður?

Verður revalideringshjálpið játtað, fáa tygum

veruliga útreiðslurnar goldnar í upplæringartíðini. Revalideringin skal hava til endamáls, at gera tygum arbeiðsføran í fakinum.

Í spurninginum við revalidering kunnu tygum venda tygum til sosialráðgevaran á Almennastovu, sum gevur tygum leiðbeining.

Marjun Sigurðsdóttir

Bót fyrri at koyra ov seint

Vit hava nú hoyrt so nóg um at vit ikki hava loyvi til at koyra skjótari enn so og so. Eg vil tí spyrja. Kann ein fáa bót fyrri at koyra ov seint?

Ein á súklu

Sakførarin svarar

Sambært grein 23 í ferðslulógini skal ein vegfarandi vera ansin, so ikki øðrum gerst vandi, skaði ella ónáðir, og so ferðslan verður ikki tarnað ella órgvað meira enn neyðugt. Og í grein 30 í somu lóg stendur, at ferðin alamt skal lagast eftir viðurskiptinum við fyrirlit fyrri annara tryggleika.

Hetta má skiljast soleiðis, at eisini ein, ið koyrir ov seint kann fáa bót, um so er, at viðkomandi er til ampa fyrri ferðsluna, men dømini eru ikki mong.

Tá ið tað er ein á súkklu ið spyr, vil eg halda tað vera óhugsandi, at hesin kann fáa bót fyrri at koyra ov seint.

J. P. Lassen

Børnini arva mammuna

Hjún við børnnum. Mamma doyri. Børnini arva mammuna.

1. Hvat hendir við arvinum, aðrenn børnini eru myndug?

2. Hava børnini rætt til

rentu frá tí degi, peningurin er skiftur, ella um ikki, hvussu so?

x

Sakførarin svarar

Tá ið mamma doyri og pápin velur at sita í óskiftum búgvi, arva børnini mammuna við einum parti t.d. 1/8, og verður arvin tá ikki uppgjórður í peningi. Tey kunna fyrst fáa pening, tá ið pápin doyri.

Skiftir pápin, t.d. tá hann verður uppturgiftur, skal hesin 1/8 gerast upp í peningi, og um reiður peningur tá er til staðar, verður hesin av skiftirættinum settur á spari-kassa- ella bankabók, inn til arvingurin gerst myndugur, tá hann kann krevja hann útgoldan.

Skiftir pápin, og eingin reiður peningur er, men einans fóst ogn, verður eitt virði, svarandi til om-anfyrenevnda 1/8 tinglisin sum ein veðrættur í ognini. Býr ómyndingurin heima, verður renta ikki roknað, meðan peningavirðið verður rentað við 4% p.a., um hann ikki býr heima. Eisini her kann hann krevja virði útgoldið, tá ið hann gerst myndugur, t.v.s. 20 ár.

J. P. Lassen

Privatlív og konufólktrat

Hvussu kann ein skapa sær eina normala tilveru, tá ið ein ikki hevur nakað privatliv, ella hevur kynsliga samveru við nakað konufólk. Er ein tá ónørmalur, tá ið so er, og at ein ikki fær nakað konufólk.

Ein illa fyríkominn!

Sálarfrøðingurin svarar

Kæri illa fyríkomni.

Tað er beint, at eitt ávíst privatliv og fyrri ein part eisini kynsligt samband er ein fortreytin fyrri

eini vanligari normalari tilveru hjá tilkomnum fólk.

At útgeva sær eitt ávíst privatliv er ein jú stórt sæð harri yvir sjálvar og krevur m.a. av einum sjálvum, at ein er føtur fyrri at klára seg sjálvan eitt nú viðv. bústaði og peningi til livsins uppihald — ella stutt sagt at loysa barnabondini til foreldrin og skapa sær tilveru undir egnari ábyrgd. Greiðir ein hetta, skuldi privatliv við so gott sum givið.

Hetta, hvussu ein fær fatur á konufólki, man hava sett mongum hampa dreingi grá háir í skallan, og dugi eg sjálvur satt at siga illa at ráða tygum hesum viðvíkjandi — dugi helst bert at ugga tygum. Onkur vil halda, at ein kann studera til konufólkarev — eitt nú Don Juan, sum so tíðliga sum í 1869 gevur út bók um hetta evnið.

Bókin kallast «Anvisning til at gjore lykke hos fruentimmer» og fæst enn í bókabúðunum. Kanska kundu tygum funnið ráðini hjá hesum høvnda, sum jú var heimskendur fyrri at vera stórforbrúkari av konufólki. Persónliga trúgvi eg kortini heldur, at tygum — eftir brævinum at døma — skulu gáa um tygum sjálvan og royna at vera náttúrligir í atburði yvirfyri kvenkyninum, tí hóast konufólk mangan tykist vera ein lógin urt, er aloftast skil í teirra atgerðum, eitt nú valinum av mannfólki. Eg skilji tygara problem og harmstíð saman við tygum um hetta forargiliga, at tað so mangan krøikist væl fyrri annan, meðan ein sjálvur situr við sviðið soð, men, men «hann sum dugliga ror út, fiskar umsiðir» — so miss ikki mótið, men royn einaferð enn, tí sum ein kendur franskur filosofur einaferð segði: «Eyðnan? — tað er at vera elskaður afturimóti, tá og har ein sjálvur elskar».

Bestu heilsur

Eyðun Joensen